

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

5TE ÅRG.

DEN 6 DECEMBER 1903.

N° 10

Återgifvande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: Svante Arrhenius. — En framstående norsk matematiker. — Tjolöholm. — Brokigt utom'andsnytt. — En svensk forskningsbragd. — Kronprinsessans julmarknad. — Sällskapet "Gnistan" i Göteborg. — Aron Jonason. — Veckans porträttgalleri. — För skytteväsendet. — A. Th. Almén. † — Minnesvärden öfver professor Oscar Alin

BONNIERS TRYCKERI AKTIEBOLAG. GÖTEBORG. 1903.

Foto. Dahlöf, Stockholm.

SVANTE ARRHENIUS.
PROFESSOR.

Klisché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfverparre SÄlm.—Gbg

SVANTE ARRHENIUS.

Han är ännu ung till åren, ty han är född den 19 februari 1859, men hans rykte sträcker sig vida omkring i världen. Professor Svante Arrhenius är helt enkelt en af Sveriges på kontinenten mest bekante vetenskapsmän. Vid de tal och föredrag, som af Nobelpristagarna i fysik och kemi hållits i Stockholm, har Arrhenius namn flera gånger nämnts och betydelsen af hans teori och slutsatser rörande den elektrolytiska dissociationen ha i de amplaste ordalag erkänts. Van't Hoff, som uppställt lagen om det osmotiska trycket, uttalar sålunda sin beundran för Arrhenius, som tagit jättesteg på den en gång inslagna vägen. Och på icke ens tjugo års tid har den fysikaliska kemien vunnit en förvånande snabb utveckling, tack vare sådana män som just Nobelpristagaren Van't Hoff och professor Arrhenius.

Svante August Arrhenius är son till uppboordsfogden vid Uppsala universitet Svante Gustaf Arrhenius och Karolina Kristina Thunberg. Han blef 1876 student i Uppsala, 1878 fil. kand. och 1884 fil. lic. samt promoverades samma år till fil. d.r. Sistnämnda år utnämndes A. till docent i fysikalisk kemi — denna vetenskap, som egentligen är en sammansättning af vetenskaper, och som kanske djupare än allt annat pejlar världens och tillvarons gåtor, an-

tingen det gäller t. ex. en förklaring af solens verksamhet eller fysiologiska frågor.

Arrhenius arbetade 1881 under professor Edlund i Stockholm rörande ledningsförmågan hos lösningar af elektrolyter, och har sedermera, som sagdt, grundat en storartad lära om den elektrolytiska dissociationen, hvarigenom ljus kastats öfver de mest skilda områden af fysiken och kemien. 1886—88 arbetade A. på flera framstående utländska vetenskapsmäns laboratorier. 1891 blef han lärare i fysik vid Stockholms högskola och utnämndes 1895 till professor i ämnet. Han har äfven varit rektor därstädes.

Professor Arrhenius har på den allra senaste tiden, på kallelse, föreläst i Kristiania, där Norges berömdaste vetenskapsmän samlats vid hans kateder. Det är närmast med afseende på detta nya led i förbrödringen mellan de båda folken, som vi här återgifva Svante Arrhenius porträtt. Men äfven i samband med nästa utdelning af Nobelpris har Professor Arrhenius' porträtt sitt synnerliga intresse, ty allmänna meningen i Sverige och utlandet har ju omfattat detta namn med stor enighet. Och hans egen skap af svensk bör väl icke utgöra ett absolut hinder att erhålla denna hedersbevisning såsom vetenskapsman.

EN FRAMSTÅENDE NORSK MATEMATIKER.

Till professor i matematik vid universitetet i Kristiania har i dessa dagar blifvit utnämnd den framstående norske matematikern Carl Störmer. Född 1874 har den unge vetenskapsmannen redan hunnit som forskare göra sig i hög grad beaktad. I skolan gjorde han sig mycket bemärkt för sina astronomiska observationer, och han ämnade också egna sig åt denna vetenskap. Han ansåg sig emellertid böra afstå på grund af nödvändigheten att då också vara skicklig matematiker — och den saken syntes honom alltför svår. Men ju mer bekant han

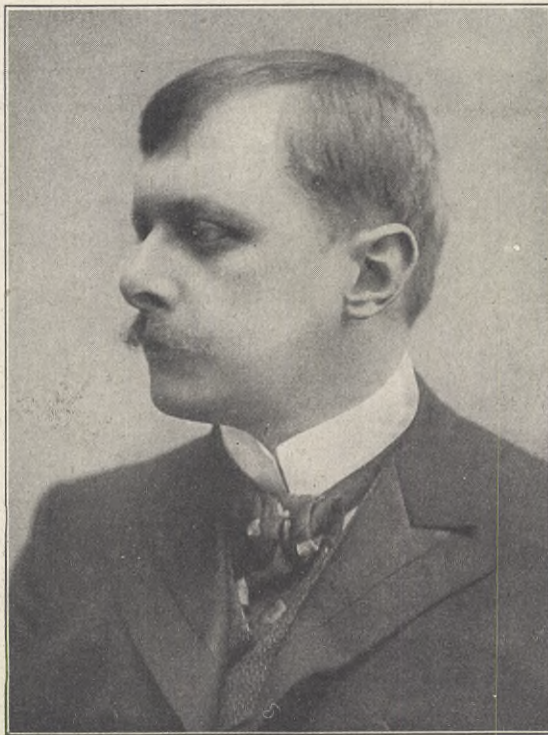

Foto. Forbeck, Kristiania

PROFESSOR CARL STÖRMER.

Kliché: Bengt Sjöbergparre.

blef med matematik desto mer gripen blef han därpå och endast 18 år gammal inlämnades hans första arbete till tryckning i Kristiania Vetenskapssällskap. Sedan har han helt uppgått i denna vetenskap. Som Universitetets stipendiat har S. arbetat på utgifvandet af Henrik Abels efterlämnade skrifter, och är han medarbetare i ett flertal berömda matematiska tidskrifter. Man har stora skäl antaga att den unge begåfvade matematikern, i den ställning han nu intager, skall blifva af stor betydelse för den norska vetenskapen.

TJOLÖHOLM.

Efter fotografier af Fru Anna Backlund, Göteborg.

I vanliga fall söker man sig tillbaka i tiden, när man tänker på slott. Det behöfver inte precis vara sago-slott med medeltids-rid-dare och ädela jung-frur, men åtminstone något så gammalt, att den äldste ibland oss icke kan minnas, att det någonsin varit an-norlunda. Riktigt rot-fast skall det vara och invuxet i omgifningen.

Ett nytt slott skulle vara en stor öfverraskning, som vi i vår lifstid icke hunno att hämta oss ifrån. Kan-ske först våra barn-barn fullt vant sig vid anblicken. Ty länge skulle det dröja, innan naturen kunde utjämna allt som blifvit skonadt genom nyanläg-gningens nödvändiga offer.

På Tjolöholms egen-dom ett stycke söder om Kungsbacka är en väldig öfverraskning i beredskap åt oss. Men hvad förmår icke människan, om hon verkligen vill! Ty när öfverraskningen gifves oss, förundra vi oss icke såsom var att vänta, öfver att så är, utan vi häpna öfver svårigheter, som öfvervunnits med den ledigaste gest i världen.

Midt i västkustens kärftva klippnatur, som är så oätkomligt afvisande mot allt, som söker tala om ömsesidig anpassning, som är så hjärtlost sträf i sin

själfständighet, har nämligen på stallmästaren J. F. Dicksons föranstaltande upp-växt ett slott, som gjort det omöjliga möj-ligt.

Så som det ligger där nu, ingifver det icke till tankar om, hur länge det skall dröja innan man vän-jer sig vid detta väldiga nya, utan man tycker endast det, att det vore en orimlig-het om det saknades. Klippan har icke fått ett svårsläkt sår, där en ny planta blifvit ympad. Nej en troll-staf har tvingat fram dolda krafter ur klippan själf och dessa krafter hafva kristalliserat sig i Tjolöholms slott.

Hafva svårigheterna varit oerhörda, så mot-svarar också resultatet fullt hvad mödan varit.

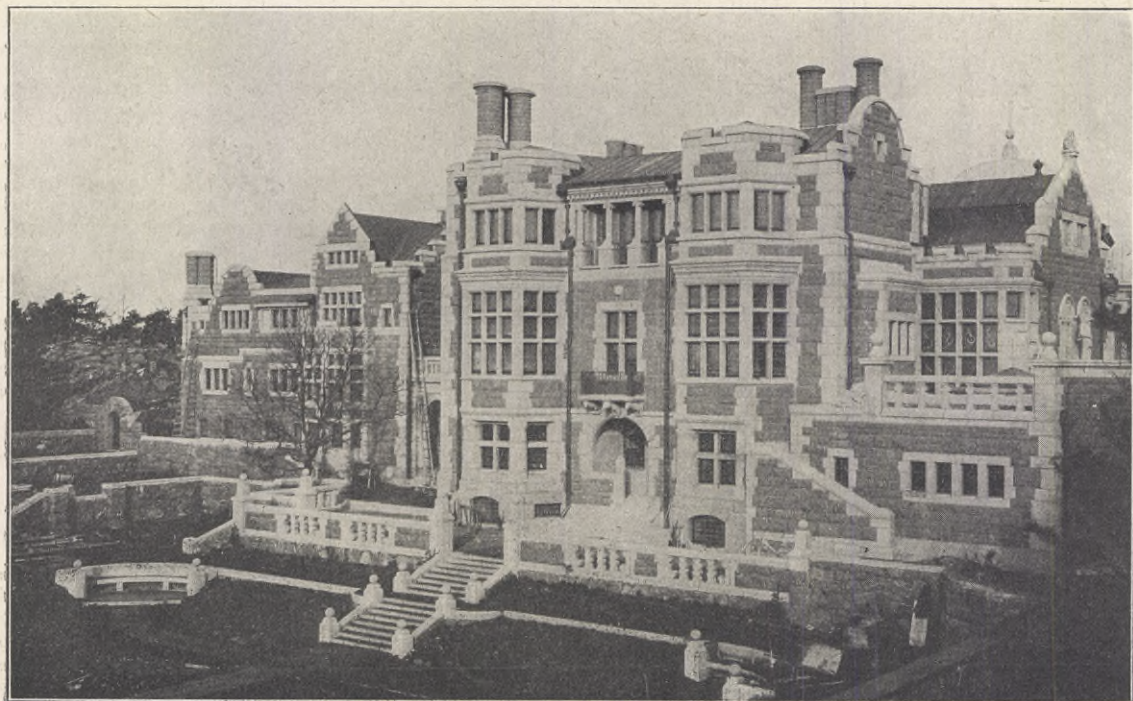
Slottet växer fram ur marken, därför att det måste så vara, är fullkomligt framsprunget ur naturen.

Byggnaden är i fri engelsk stil, hufvudsakligen renässans. Hallens anläggning och östra gavel är dock hållen i gotik, hvarigenom större omväxling och ledighet vunnits. Byggnaden är helt och hållet uppförd af granit, rödaktig i de huggna partierna och ametistfärgad i råkoppsytorna. Dessa färger öfvergå osökt

FRU BLANCHE DICKSON,
f. Dickson.

Kliché: Bengt Silfversparre.
Stallmästaren
JAMES FREDRIK DICKSON.

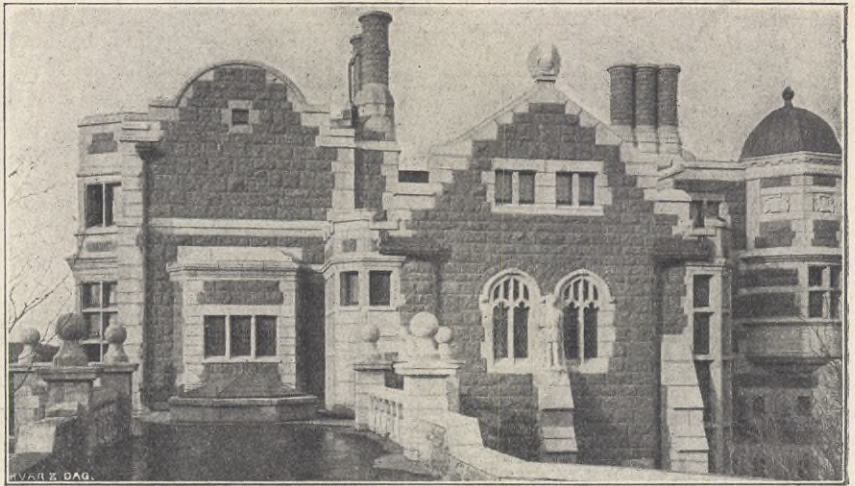
TJOLÖHOLM: Stora slottsbyggnaden.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre Söhm—Öbg.

i klippans gråa gneis. Genom denna sten-i-sten-verkan har det kommit ett visst skotskt tycke att hvila öfver det hela och på materialet beror det till en stor del att slottet så sammansmälter med det klippiga och pittoreska landskapet. Denna sammansmältning — som just varit så svår att åstadkomma och som blifvit så innerlig och fullständig — har äfven underlättats af storartade terrasseringsar. De hårda, knaltiga klipporna tvingas till ödmjukhet, terrängens linjer uppfångas och underordnas slottet, och alla naturens tongifvande konturer äro tillvaratagna. En så omfattande terrassanläggning har näppeligen på århundraden gjorts i Sverige.

En ovanligt lyckad modulation mellan konst och natur är äfven den hvalfbåge, som från terrassen öfver biljardrummet leder öfver till de östra klipporna, och hvarigenom en direkt utgång från salongerna i andra våningen till en liten terrass å dessa klippor åstadkommit.

Gå vi slottet närmare fångslas intresset oupphörligt af detaljer, som utföra sina stämmor i symfonin på ett fulländat sätt, utan pockande anspråk på att särskildt framträda.

TJOLÖHOLM: En af gaflarne.

Kliché: Benot Silfverparre.

Så märka vi en del djurskulpturer, alla med utpräglad granitkaraktär. Så fästa vi oss vid terrassen närmast slottet mot söder, som är lagd i mosaik af gatsten och granulerad ametistgranit, en lika originell som smakfull anordning.

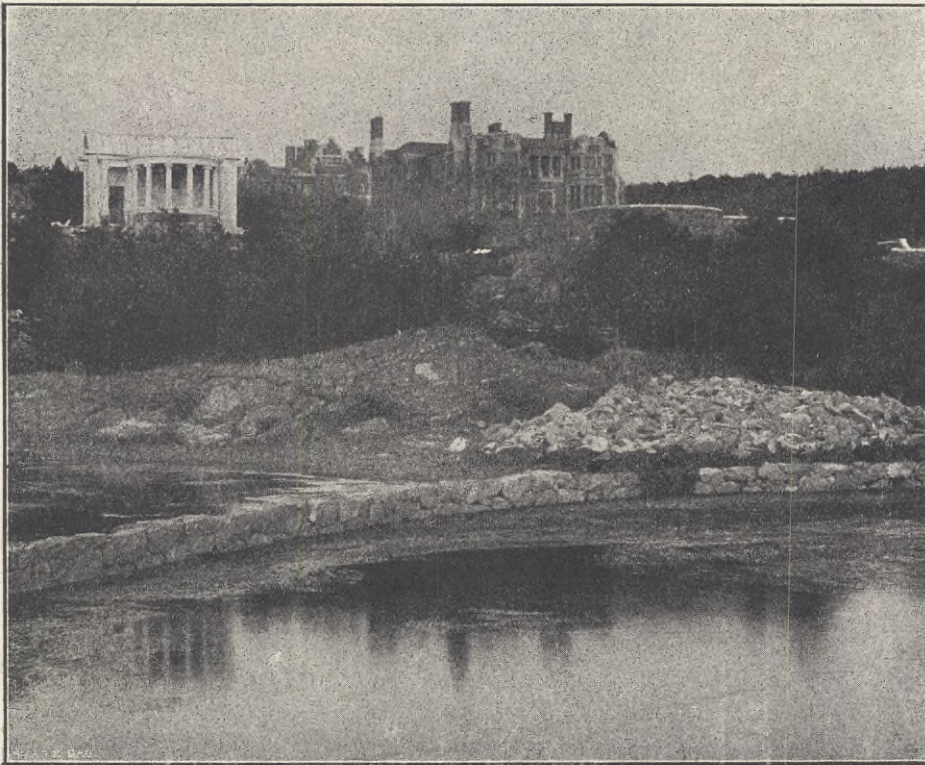
Taket är af koppar, fönstren af ek med blyspröjsar, dörrarna af rökt ek med oxiderade kopparbeslag. T. o. m. af vattenrännorna — äfvenledes af koppar — med deras dekorativa, drifna rännhufvud har något vackert åstadkommit.

Slottets skapare är den framstående Stockholms-

arkitekten L. I. Wahlman. Han var icke mer än 26 år gammal, när han åstadkom detta kraftprof, och har äfven senare dokumenterat sig som en af våra allra bästa moderna arkitekter och en af våra mest ansedda byggkonstnärer.

Arbetet på slottet har fortgått sedan 1897 och har bedrifvits med sådan energi, att själfva byggnaden till det yttre nu är fullständigt färdig, och man endast väntar på det gamla corps-de-logis'ets nedrifvande för att terrasseringsarbetena rundt omkring skola kunna fullbordas.

Det inre ter sig ännu tämligen kaotiskt, men närmar sig äfven med stora steg sin fullbordan. Man ser granne-

TJOLÖHOLM: Vy af slottet från fjorden. I förgrunden marmormausoleet öfver aflidne stallmästaren J. F. Dickson.

Kliché: Benot Silfverparre.

TJOLÖHOLM: INTERIÖR FRÅN STORSTUGAN. STORSTUGAN. BYN MED KYRKAN.

Klicka. Kem. A. B. Bngt. Sijfergeren. S. In. — 074

FRÅN TJOLÖHOLM: Vy öfver fjorden nattetid.

Klisché: Zern. A.-B. Bengt Sjöforsparre Sthlm—Gbg

ligen redan nu att det icke kommer att stå det yttre efter i utsökt konstnärlighet.

Slottets förnämste bundsförvant är hafvet. Den stora fasaden breder sig som ett enda famntag utåt den fria vidden. Skärgården är gles och horisonten långa stycken obruten. Och så är det i söder och väster man blickar. All den prakt, som en solnedgång i hafvet innebär, hör därför rätteligen också till taflan.

*

Och slottets herre? Han, som haft entusiasmen att vilja allt detta?

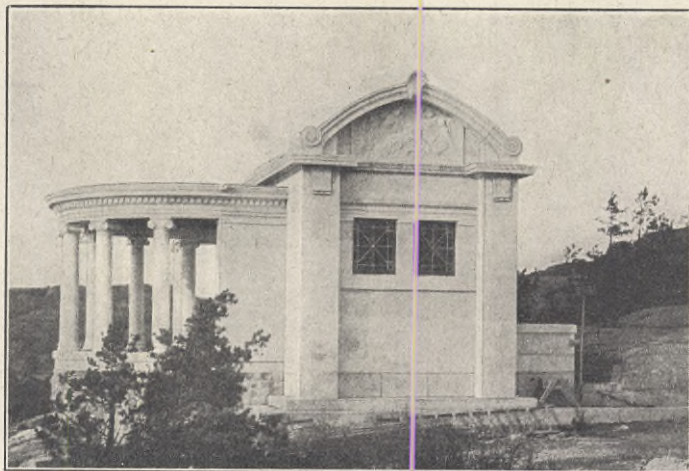
Framför slottet, något åt sidan neråt sjön ligger ett hvitt mausoläum. Här gömmes stoffet af honom, som aldrig fick se sina drömmars slott.

Vår tid är icke bortskämd med proportioner, som gå åt det storartade. The-greatest-of-the-world-stilen är ju endast tom uppblåsthet och förändrar icke regeln. Men den solida prakt och den enkla, genomtänkta storslagenheten har man numera sällan ro för. Därför måste man alltid vara den man tacksam, som sätter sig den uppgiften före, att rädda något af gångna tidens skönhetspatos midt upp i vår torra nykterhet.

Hvad slottsherrn aldrig hann att realisera, har slottsfrun tagit upp. För henne är slottet en minnesvård öfver hvad hennes make velat, eller rättare öfver deras gemensamhetslifs stora plan. Hennes kraft leder det hela, hennes omtänksamhet omfattar allt. Hon låter icke bygga slottet åt sig, hon bygger det själf. Hon går till sitt arbete så som en konstnär går till sitt verk — och så som han skulle gjort det.

*

Ett stycke bakom slottet ligger byn. Man går förbi trädgården med sina orangerier, ser trädgårdsmästarbostället och maskinhuset, som skall lämna elektriciteten till slottet på litet afstånd. Svänger så på allvar till höger och finner den lilla byn hopkrupen vid foten af en skogig höjd. Det är en hel rad små stugor, genomhemptrefliga

FRÅN TJOLÖHOLM: Mausoleet.

Klisché: Bengt Sjöforsparre.

både utan och innan, röda med gröna fönsterluckor, varma halmtak och obeskrifliga skorstenar. Hvarje stuga har sin täppa, och hade det icke varit midt i vintern nu, så kunde man kanske fått se en skymt af den fredliga täflingskamp, som pågår hushållen emellan i trädgårdsskötsel. Midt i byn ligger, så som sig höfves, kyrkan. Den är icke riktigt färdig ännu men blir snart.

I nästa tvärsväng af vägen ligger »storstugan». Här fins ett stort läsrum med öppen spis. En hel del publikationer äro framlagda. Här språkar man eller studerar dagens frågor och händelser om aftnarna, här bjudas på föreläsningar och konserter och här hållas skörde- och julfester. Innanför ligger ett kök där det materiella underlaget vid dessa senare tillfällen kan åstadkommas. — På andra sidan läsrummet se vi en stor skjutdörr. Draga vi den åt sidan och titta in, då komma vi rakt in i småskolan, där »syster», som annars egentligen har de sjuka på sin lott, som bäst är i färd med att inviga sina småtingar i alfabetets mysterier. Bort i skolrummet stå tvenne väfstolar, med rödbårdade handduksväfvar eller hvad det kan vara. Här innanför återigen ligger slöjdrummet, dit det är så roligt att komma, men hvarifrån det är så tråkigt att gå. Riktigt fina saker kunna barnen slöjda, det visar syster oss prof på.

Byn verkar litet engelsk. Först och främst påminner kyrkan om de små flint-kyrkor med tvärhugget fästningstorn, som man ofta träffar på i engelska byar. Och så hela anordningen, eller redan det att byn existerar, att man här ser en förverkligad idé, som blifvit konsekvent genomförd och tillämpad, leder tanken snarare utom än inom Sverige. Men ändå är byn svensk; dessa stugor äro svenska, och ingenting annat än svenska.

*

Öfverallt på Tjolöholm möter man en stark vilja och en klar, fast tanke. Detta är icke det minst imponerande man kan iakttaga på denna stolta egendom.

Efter fotograf.
I. ÖGONBLICKSPORTRÄTT AF PRINSESSAN MATHILDE BONAPARTE, NIECE TILL NAPOLEON I. Den älderstigna konungadottern lär nu vara döende.

I.

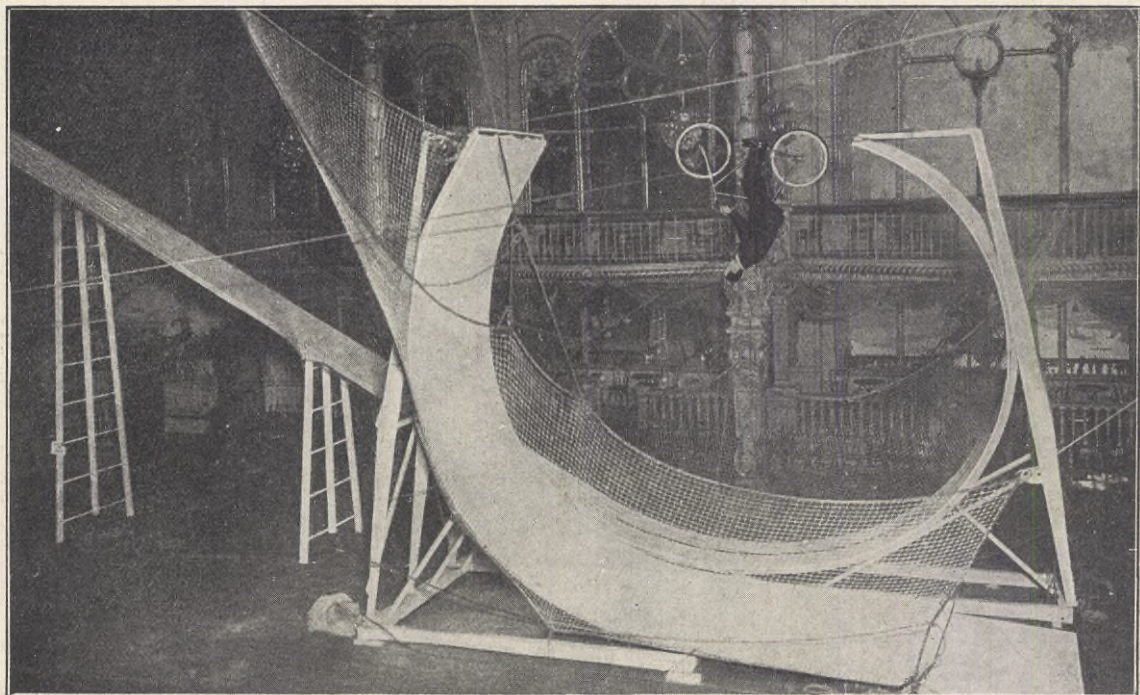
Vår korrespondent i Paris sänder ett ögonblicks-porträtt af prinsessan Mathilde, som nu lär ligga döende i sitt hôtél vid Rue Berri i Paris. Prinsessan, dotter till konung Jérôme af Vestphalen, är den enda ännu lefvande nièce till den store Napoleon.

II.

Mycket af det som vår filosofi endast för några år sedan icke vågade drömma om, är i dessa dagar den påtagligaste verklighet. Slag i slag följer den ena underbara upptäckten på den andra, och snart hinner man väl icke mera att ens förundra sig.

Det underbaraste bland det underbara är väl radium. I dagarna har det gått meddelande genom prässen, att den redan förut starkt hotade läran om atomerna och grundämnenas oföränderlighet nu tyckes definitivt kommit på fall genom påvisandet af det oerhörda fenomenet: helium alstradt af radium.

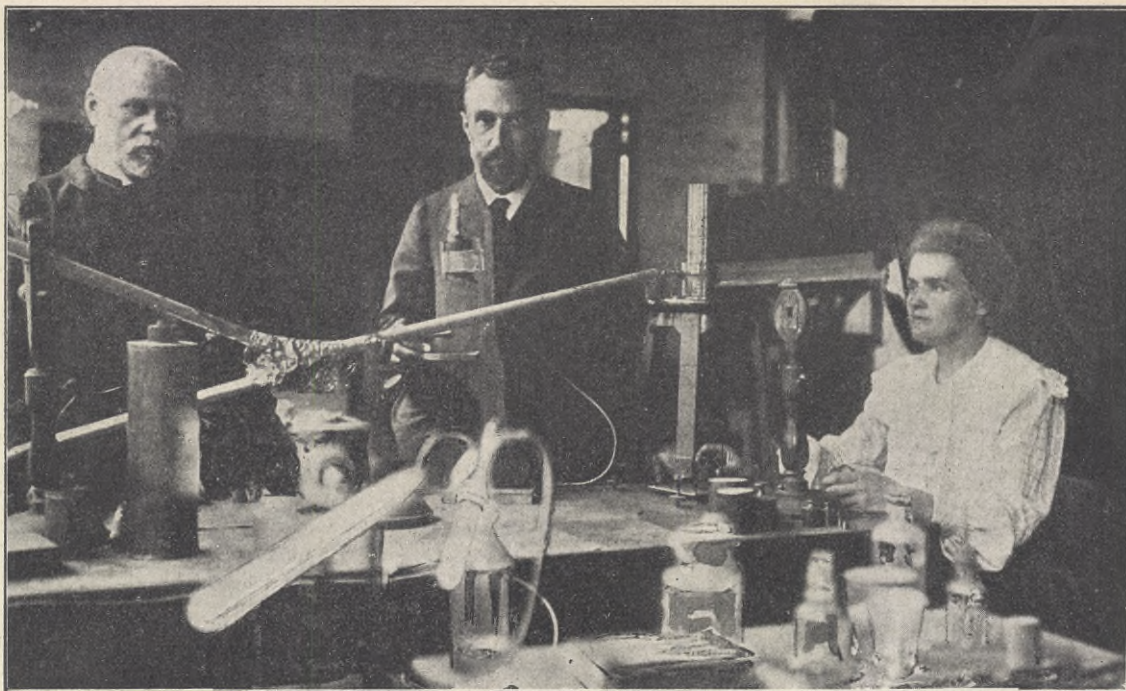
Och tänk bara hvad vi förresten hört för sannsagor! Blinda bli seende, ädelstenars äkthet pröfvas, lupus botas, växter och djur dödas, grodyngel tvingas att utveckla sig abnormt, larver få sin lifslängd femdubblad, obefruktade ägg visa tecken till lifsutveckling! Och allt detta blott genom en utstrålning från ett koksaltnliknande ämne, som är värdt sin vikt fem tusen gånger i guld, som oupphörligt producerar

Efter fotograf.

III. ETT 6 METERS HOPP PÅ VELOCIPED MED HUFVUDET NED — DEN OHYGGLIGASTE AF ALLA SENARE TIDERS »LOOPING THE LOOP».

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfverparre Skilm—Gly

Efter fotografi.

II. UPPTÄCKARNE AF RADIUM, PROFESSOR OCH FRU CURIE I PARIS.

Kliché: Bengt Silfverpar

värme och ljus utan att själf aftaga i vikt och af hvilket nog ännu icke sammanlagdt mer än en matsked full existerar i frigjord form på hela planeten!

Åran af att hafva upptäckt radium delas af Prof. och Fru Curie i Paris, af hvilka HVAR 8 DAG härmed presenterar ett porträtt för sina läsare. Särskild anledning härtill hafva vi i den omständigheten, att makarne nu nämnas som Nobelpristagare.

Vår illustration visar Professor och Fru Curie (jämte assistenten, monsieur Danne, längst till vänster) i laboratoriet vi Boulevard Kellermann i Paris.

III.

»Looping the loop», detta nutidens halsbrytande cirkusnummer, utfördt på olika sätt, och hvaraf vi lämnat en del bilder, har väl nu nått sin kulmen. En amerikanare, Barber, väcker sålunda för närvarande i Paris oerhörd sensation genom att på velociped åka den midt öfver upptill 6 meter öppna banan, hvilken af farten passerar »flygande», med hufvudet nedåt. Man kan väl knappast tänka sig en ohylligare syn än denna!

SVENSK INNEHAFAVARE AF NORSKT FIDEIKOMMISS.

IV.

En tillfällig meddelare har tillsändt oss ett porträtt af chefen å det argentinska örlogsfartyget »Uruguay», kapten Julián Inizar, hvilket säkerligen här i landet skall ses med sympati. Kapten I. har redan genom dagspräsen blifvit omnämnd liksom hans dådkraftiga räddning af våra landsmän, hvadan vi inskränka oss till att återgifva porträttet. Den argentinska republiken har genom sitt storsinta och nobla uppträdande till undsättning af den svenska expeditionen förvärfvat vårt lands tacksamhet, en känsla som förvisso skall bevaras i godt minne.

IV. JULIAN INIZAR, Nordenskjöld-Expeditionens räddare.

F. M. TRESCHOW.

Vi återgäfvö i sen. nret porträtt af afl. norske öfverstekammarjunkaren F. M. Treschow jämte vyer från hans slott Fritzøehus, hvilket storartade gods med öfr. possessioner såsom arf öfvergår till brorsonen, svenske reservunderlöjtn. F. M. Treschow. Den unge fideikommissarien, född 79, blef stud. 97 och har afl. jur. fil. ex. samt studerar f. n. i Uppsala för afläggande af jur. kand. examen.

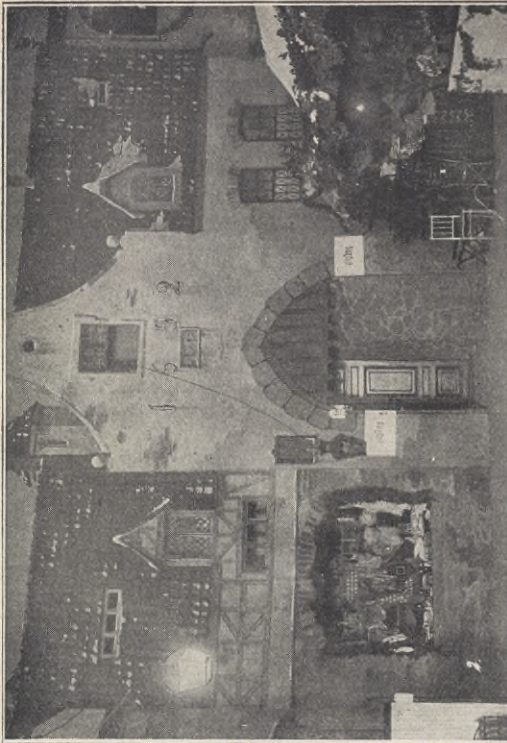
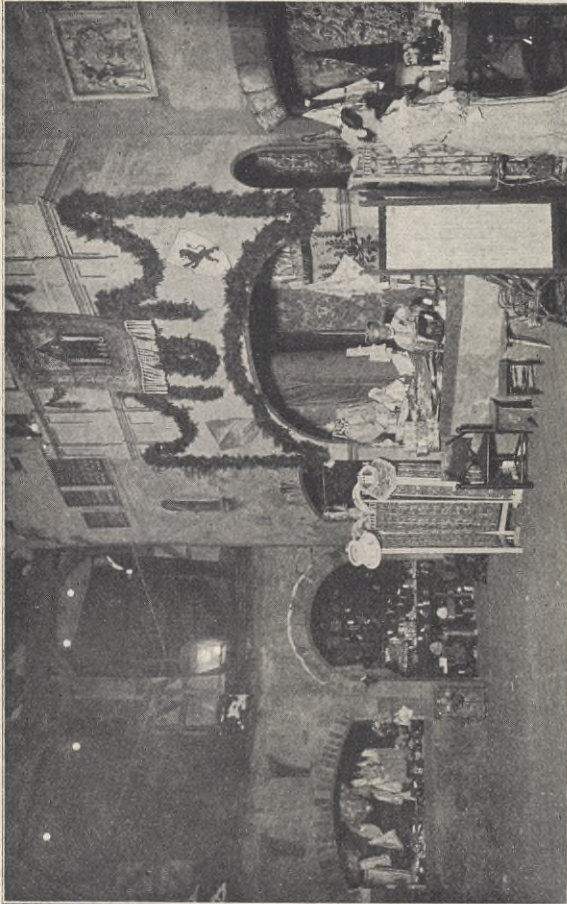
DOCENTEN OTTO NORDENSKJÖLD

OCH ÖFRIGA VETENSKAPLIGA DELTAGARE I SYDPOLSEXPEDITIONEN — UTOM KARTOGRAFEN, LÖJTNANT S. A. DUSE —, ÄFVEN SOM »ANTARCTICS» BEFÄLHAFVARE, KAPTEN C. A. LARSEN.

Samtliga medlemmar af expeditionen räddades af det argentinska örlogsfartyget »Uruguay» som utgått för att undsätta den svenska expeditionen, och hvilket befälhafvare var Kapten J. Inizar, hvaraf vi meddela porträtt å sid. 152.

RAMEN TECKNAD AF BONNIERS, LITOGRAF., GÖTEBORG.

KRONPRINSESSANS JULMARKNAD.

KRONPRINSESSANS MARKNADSSTAND. GRUPP AF BITRÄDANDE DAMER.
EFTER FOTOGRAFIER AF HVAR 8 DAGS FOTOGRAF I STOCKHOLM.

VY FRÅN MARKNADSTORGET. DE ITALIENSKA SANGARNE,

Den i HVAR 8 DAGS föregående nummer omtalade julmarknaden till förmån för Sophiahemmet i Stockholm sjuksköterskors pensionskassa och ålderdomshem ägde rum den 26, 27 och 28 november i Handtverksföreningens stora lokal vid Brunkebergstorg. Verkligt storartade anordningar hade gjorts. Man inträdde på ett marknadstorg i någon hanseatisk stad på 1600-talet, ett torg omgifvet af, som det nästan tycktes, riktiga gamla byggnader med tvärbranta tak, svalgångar och burspråk. Ett par af husen hade för att ännu mer öka det naturtroga framdragits ett stycke på golvet. Husens olika färger, deras dekoreringar med brokiga vimpelar, från balkongerna nedhängande väfnader och flaggor erbjöd en glad och festlig anblick. Och midt i salen strålade i rött och blått elektriskt ljus en julgran, som sträckte sig ända upp mot den mörkblå vinterhimmeln. Tänker man sig härtill hundratals äldre och yngre damer, i stånden och butikerna i husen, hvilka försäljerskor alla voro iförda 1600-talets dräkter, kanske ibland i något moderniserad form, kan man lätt föreställa sig, hvilken festlig anblick det hela erbjöd.

Vi återgifva här en del fotografier, speciellt tagna för HVAR 8 DAG. Man ser kronprinsessans byggnad med en mängd k. gåfvor. Bakom balkongen en trappa upp hade ett trefligt orientalskt rum inredts åt H. K. H., så att hon där kunde hvilat ut under dagens lopp. Man ser ena långsidan af marknadstorget med den framskjutande röda äktsvenska träbyggnad, hvarpå anbringats den Horatianska versen "denna vrå af världen har större behag för mig än allt annat". På torget har på vår begäran det utmärkta italienska mandolinkapellet "I Caruli", som eljes spelade i buffeten en trappa högre upp, tagit plats i den sena, nattliga timme, då dessa bilder fängades på plåten. Och man ser slutligen själfva entrén till marknadstorget, som var särdeles stillul. Den fjärde sidan af torget föreställde ett högt hvalf, hvarigenom man kom till dockafdelningen, postkontoret, konsihandeln och buffeten, hvilka alla voro smakfullt ordnade.

En trappa högre upp fanns ett förtjusande te-rum, arran-

HVAR 8 DAGS STOCKHOLMSFOTOGRAF.

KRONPRINSESSANS JULMARKNAD: Tehuset. Vi namnteckna från vänster: Frkn Lagergreen, Frkn von Döbeln, Fru Björklund, Fru Wikström, Frkn Schaffahlzky, Professorskan Edgren, Fru Ohman samt Löjtn. Taube.

Kliché: Bengt Silfverparre.

geradt med blommor, som slingade sig i spalierer. Här var kostymeringen österländsk. Äfven af te-rummet bringa vi en bild. Vidare påträffades där teatern, som stod under ledning af professorskan Netzel och hr Gustaf Fredrikson. Tabläerna, ordnade af professor Georg von Rosen, framställde Milton dikterande det förlorade paradiset för sina döttrar, efter Munkaczys tafla, och Karl XII och Mazeppa efter professor Cederströms bekanta målning, hvaraf vi visa den ena. För att man skall kunna få en uppfattning af de vackra dräkterna i gammal stil återgifva vi en grupp af damer, som behagat posera för HVAR 8 DAGS kamera.

Dagsprässen har ju lämnat så utförliga beskrifningar öfver den storartade julmarknaden, för hvilkens anordningar kammarherren greve F. U. Wrangel och ingenjören Oscar Hirsch med stor energi, konstnärlig smak och arrangeringsförmåga gått i spetsen, att vi nöja oss med dessa antydningar. Vi vilja blott till sist uttrycka vår glädje öfver, att den allmänna offervilligheten visat sig så stor för det behjärtansvärda ändamålet.

Bazaren inbragte 67,000 kr.

Foto Fahlstedt, Stockholm.

TABLÅ FRÅN KRONPRINSESSANS JULMARKNAD: Milton dikterande »Det förlorade paradiset för sina döttrar». Efter Munkaczys berömda tafla.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Sthlm—Öbg.

SÄLLSKAPET »GNISTAN» I GÖTEBORG.
MED ANLEDNING AF DESS 25-ÅRS JUBILEUM.

HELMER SUNDSTEDT.
Ordförande.

Photo: Jonasson, Göteborg

Kliché: Benot Silfverparre

WILH. BERG.

OTTO SYLWAN.
Sekreterare.

Den 27 nov. var det 25 år sedan sällskapet »Gnistan» i Göteborg stiftades, ett sällskap, som likt det 15 år äldre »Idun» i huvudstaden, ställt sig i första ledet såsom en kämpe för ideella intressen, såsom en ledare för den konstnärliga strömning, hvilken löper genom tiderna och hvilken, mer eller mindre intensivt, dock städse gör sig förnimbar. I rikets andra stad insåg man omsider att en sammanfattning mellan de konstnärliga och litterära elementen vore ett verkligt behof och en sammanslutning kom ock till stånd i och genom sällskapet »Gnistan», som med fullt förtroende till hvad framtiden kunde bära i sitt sköte, gjorde till sin uppgift att höja konstsinnet och förädla smaken.

I den af Wilhelm Berg enligt uppdrag af sällskapets nämnd författade festskriften heter det: »När man vid 1870-talets slut såg sig omkring i den härvarande medelklassens hem, liksom i de rikets salonger, kunde man väl märka mycken lyx, men föga smak. På bord och etagärer stodo de allra simplaste dussinföremål sida vid sida med gamla nedärfda fajanser, porsliner, emaljer eller glas, och på väggarne hängde värdefulla målningar af framstående konstnärer i broderlig samnja bredvid de simp-

laste oljetryck, alla dock i dyra, förgyllda ramar. Det var sålunda icke blott smak som fattades, utan äfven insikt.

»Såsom sin närmaste uppgift fattade sålunda Gnistan det, att söka bibringa allmänheten en utbredd smak, verkligt intresse för samt förstående af konstslöjdens olika grenar, och insikt i konsten att pryda hemmen. Att detta mål i icke ringa grad nåddes, intygas till fullo däraf, att icke blott det värdelösa allt mer utgallrades efter Gnistans stora konstslöjdställning 1880, utan äfven däraf att man från denna kan datera en ny tid för användandet af konstnärliga alster; man började förstå dem och

man älskade att allt mer och mer omgifva sig med dylika föremål.»

Under senare tider har sällskapet fått en mera vetenskaplig prägel, väl närmast beroende på högskolans inflytande.

Och så har det nu kommit därhän, att Gnistan kunnat fira 25-årsdagen af dess stiftande.

Dävarande kassören, nuvarande byråchefen vid Bergslagernas järnvägar, den bekante, uppburne och flitige forskaren Wilhelm Berg är Gnistans andlige fader. Redan vid den tiden insåg han med sin skarpblick hvad som fattades i handelsstadens utveckling, hvad som

C. FR. WÆRN.

CARL WILHELMSON.

H. C. son WEIJDLING.
Kassaförvaltare.

AXEL AHLSTRÖM.

BROR von MATERN.

JACOB HYBERG.

OSWALD WESTERBERG.

»GNISTANS» STYRESMÄN SAMT DESS SKAPARE, BYRÅCHEFEN WILH. BERG,

borde utgöra en motvikt mot den materialistiska kampen för pänningen. Och med stöd af sådana förmågor som n. v. Rådman Siljeström, Professor Warburg samt artisterna Lindholm och Callmander, hvilken senare gaf sällskapet dess namn, visste Berg att redan under första året af sällskapets tillvaro föra det fram på ett sådant sätt, att icke allenast män, sådana som Victor Rydberg, C. D. af Wirsén m. fl. mottogo kallelse till medlemsskap, utan äfven att gifva det ett så stort anseende att det räknades som en utmärkelse att vinna inträde, något som står fast än i dag.

Att här skildra »Gnistans» öden är icke meningen, ej heller att omhandla de personer, som fört och föra sällskapets runor med den äran. Men om själfva jubileumshögtidigheten skulle vi yttra några ord. Densamma ägde rum i Grand Hôtel Haglunds stora festvåning och bevistades mycket talrikt, i det att 120 af de i Göteborg bosatte c:a 190 medlemmar kommit tillstädes. Efter ett introduktionstal af sällskapets ordförande Häradshöfding Helmer Sundstedt, som mynnade ut i en tacksamhetens minnesgård åt sällskapets härofvän nämnde fem stiftare, hvilka erhöilo diplom som hedersledamöter af »Gnistan», bestogs talarstolen af Professor Karl Warburg, som med vanlig medryckande kraft höll ett

föredrag om »Johan Gabriel Richert; några drag ur hans lif och verksamhet.» I hotellets stora matsal var sittande festmåltid anordnad. Vid champagnen höjde ordföranden sitt glas för »Gnistan», dess forntid och framtid, hvarpå Berg och Warburg hvar sig svarade. Vidare talade »Gnistans» sekreterare Professor Sylwan för dem, som efter 1892, vid hvilken tidpunkt sällskapet ingick i ett nytt skede, haft sällskapets angelägenheter om hand, hvarpå följde svar af Professor Vising. Genom Prof. Warburg framfördes till slut en hälsning från »Idun».

En bra avslutning af denna korta redogörelse blir slutversen i den af sann humor kryddade historik öfver »Gnistans» öden, författad af den bekante hoffografen Aron Jonason, hvilken upplästes under aftonens festliga samkväm:

» — — — — —
Se där en liten del af hvad du gjort
du Gnista god, som nu kan jubilera;
på Tidens elf går fjerndelseklet fort,
men visst skall du på nacken din få flera.
Må kry du hålla dig intill det sista
och städse lysa klar, vår ä kära Gnista!»

ARON JONASON.

MED ANLEDNING AF 65-ÅRS DAGEN DEN 28 NOVEMBER.

Mannen med många bekantskaper är icke alltid mannen med många vänner — Aron Jonason har säkerligen långt flere vänner än bekantskaper! I hvar och en af dem, som under alla dessa många år gladt sig åt hans lika oförargliga som fyndiga skämt, vare sig det tillkommit bland ordensbröder, i umgängeskretsar, i land eller ombord å Kungafartyget, i tal eller skrift, i hvar och en af dessa har Aron Jonason vunnit en vän — men hur skulle han kunna känna dem alla. Vi kunde ha mycket att säga om den mannen, ty han är icke *endast* skämtare — han är en utomordentligt skicklig fotograf, dugande tidningsman och publicist och en förträfflig människa, — men vi invänta 70-årsdagen till det och lämna nu plats och tillfälle åt honom att själf presentera sig. Aron Jonason har *själf* tagit sitt porträtt — nu får han *själf* taga ordet:

hand döljes den mekanism i och för objektivets öppnande och slutande hvarigenom självporträtterandet möjliggjorts. Denna åtgärd är således af både subjektivt och objektivt art.

Eder
A. Jonason,

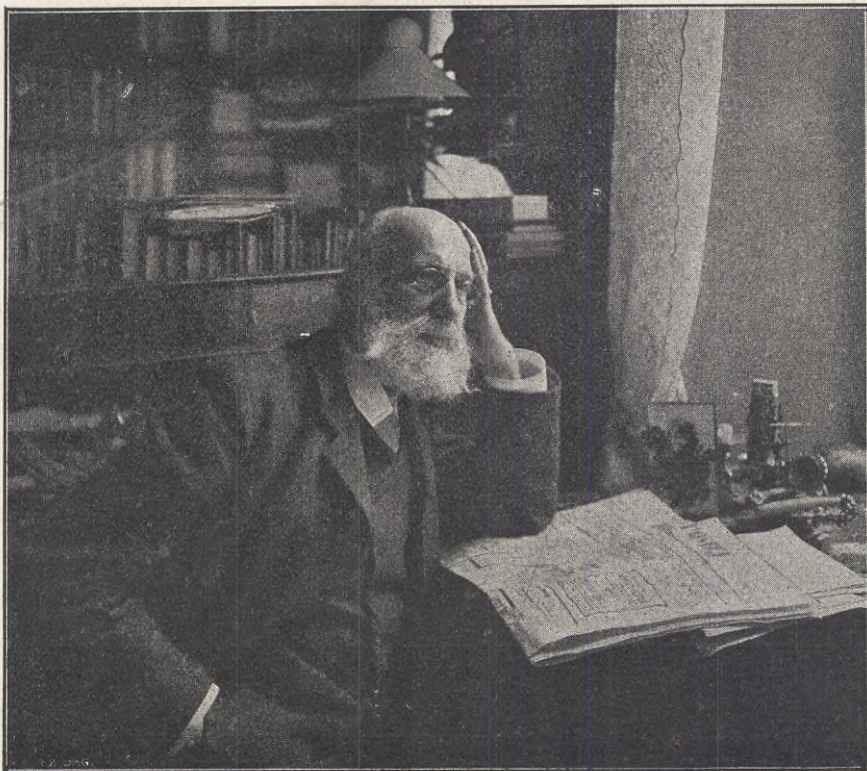
Göteborg den 28 nov. 03.

Herr Redaktör!

Ni har önskat att i Edert nästkommande nummer, sasom en illustration till min i dag inträffade 65-årsdag, intaga mitt porträtt, och jag kan ju ej annat än känna mig både glad och smickrad öfver denna Eder intagande välvilja.

När Ni emellertid tillfogar, det Ni gärna säge, att bilden blifve ett s. k. självporträtt samt att därtill af "originalet" fogades en lämplig text, kommer saken för mig in i ett annat läge. Med porträttet må det nu så vara, helst alderstalet tydligt nog angifver, att man är inne i lifvets aftagande skede, och jag har då på sätt närlagde, i dag tagna bild utvisar, efterkommit framställningen. Men värre blir det med texten, ty i den delen är jag sannligen tvehogsen om, hvad, som kan anses "lämpligt".

Jag skall då inskränka mig till ett par af det fotografiska arrangementet betingade anmärkningar. Det, att det ser ut som om lampan växte rakt upp ur flintskallen, är ej afsedt att antyda att jag är något slags ljushufvud, utan är meningen därmed endast att i så fall bevara skenet, äfven om det här tycks vara emot. Att den högra handen instuckits i byxfickan får ej betraktas som bevis på nonchalance. Motivet är, att i denna

HOFFOTOGRAFEN ARON JONASON.

Kliché: Bengt Sjöfverparre.

Efter ett självporträtt taget den 28 november 1903 speciellt för HVAR 8 DAG.

N. M. STENHOLM.

F. d. kontraktsprosten och kyrkoherden Nils Magnus Stenholm, fyllde den 22 nov. 85 år. S. har tjänstgjort i Floby församling såsom skollärare, komminister och kyrkoherde i 64 år.

S. WIESELGREN.

60 år fyllde generaldirektören, led. af Riksdagens första kammare, Sigfrid Wieselgren den 26 nov. Af den framstående mannen har HVAR 8 DAG förut i No 46, 1sta ärg., lämnat helsidesporträtt och biografi, till hvilken vi hänvisa.

A. AHLBERG.

60 år fyllde den 29 november apotekaren Ernst Ahlberg i Sundsvall, innehafvaren af Apoteket Gripen därstädes.

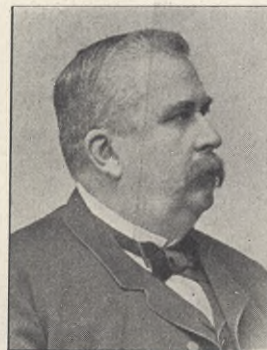
AUGUST ZETHRÆUS.

25-årsjubileum som verkställande direktör i Aktiebolaget Göteborgs Köpmansbank firade den 26 november direktör August Zethræus i Göteborg. Erfaren köpman och insiktsfull bankman, har direktör Z. för sin bank förvärfvat högt anseende.

R. DICKSON.

60 år fyllde den 27 nov. öfverståthåll. Robert Dickson. D. blef 69 v. häradshöfding, 70-78 förordnad. i Skånska hofrätten och 80 assessor. 78 t. i. och 83 ord. rev. sekreterare och s. d. expeditionsschef i försvarsdepart., 82 landshöfd. i Jönk. län och 92 i Malmöhus län samt 02 öfverståthåll. Led. af Första kam. sedan 91.

C. O. TAUBE.

60 år fyllde den 22 nov. distriktschefen greve C. O. Taube i Stockh. Löjtn. vid Svea Lifgarde 72, stations-skrifvare vid statens järnv. trafik 73, kapten i armén 74, trafikdirektör i 5te distriktet 84, stadsfullmäktig i Stockholm 91, major i armén 93, distriktschef i 1sta distriktet 97, led. af Första kammaren 98.

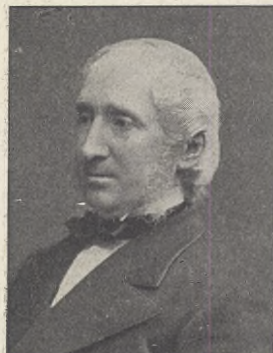
C. A. LEWENHAUPT.

Kammarherren hos H. M. Drottningen, ryttm. vid Kungl. Lifregementets husarer, greve Carl Axel Lewenhaupt i Örebro, fyllde den 21 nov. 50 år. L. blef officer 75 och kammarherre 86.

H. E:SON BLIDBERG.

50 år fyller den 8 december kaptenen vid Kongl. Vermlands regemente, Hugo E:son Blidberg. Officer 75 blef han genast efter genomgången centralkurs 78 anställd som sjukgymnast, 78-80 hos dir. Kellgren i Norderney och London samt 83-86 i Dresden.

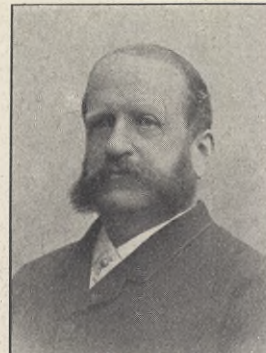
C. M. NYSTRÖM. †

F. d. bankdirektören Carl Mauritz Nyström afled i Stockholm den 26 nov., 84 år gammal. Ledare af riksbankens afdelningskontor i Göteborg, var han därjämte intresserad kommunalman, särskildt hvad fattigvården beträffar. Han inlade ock mycken förtjänst om Göteborgs fattigvårds organisation.

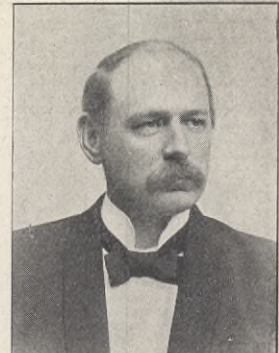
LUDVIG SUNDBLAD. †

Den 22 nov. afled i Sthlm. f. kronofogden i Jösse fogderi Ludvig Sundblad, 69 år gammal. Efter af-lagd kameralex. tjänstgjorde S. 56-68 å kronofogdekontor samt utnämndes 74 till kronofogde i Väster-sysslets. sedermera Jösse fogderi, från hvilken post han 99 beviljades afsked med pension.

G. L. R. von BAHR. †

Ägaren af Möhlby egendom i Södermanland, brukspatronen Gustaf Ludvig Robert von Bahr, afled den 23 november, i en ålder af 72 år.

C. O. LUNDGREN. †

Lektorn vid Nyköpings h. allm. läroverk fil. dr Carl Otto Lundgren, afled den 26 nov. Född 58, utnämndes L. 1902, efter flerårig verksamhet vid Stockholms norra latinläroverk, till lektor i latin och grekiska vid läroverket i Nyköping.

PORTRÄTTGALLERI

J. R. PETERSSON. †

F. d. bankdirektören J. R. Pettersson afled i Odeshög den 25 nov., 72 år gammal. P. var i sin krafts dagar en mycket anlitad bank- och kommunalman.

WILHELM ANDERSSON. †

D. 27 nov. afl. i Jönköp. hofrättsrådet i Göta hofrätt, Samuel Carl Wilhelm Gustaf Andersson, 57 år gam. Student 62, hofrättsex. 66, blef Å. samma år e. o. hofrättsnot. i Göta hofrätt, där han sedermera tjänstgjorde såsom amanuens, notarie, fiskal, sekret. och adjungerad led. samt blef 79 utnämnd till assessor och 97 till hofrättsråd.

F. A. L. BRAUNERHJELM. †

Löjtn. Fredrik August Lennart Braunerhjelm afled i sitt hem vid Edebo järnvägsstation d. 24 nov. 58 år gam. L. blef 65 underlöjtn. vid Uppl. reg. och beviljades 71 afsked, samt blef 73 utn. till löjtn. i armén. Synnerligen intresserad i kommun. uppdrag var B. ordf. i Edebo sockens kommunalnämnd under 10 år.

C. LÖWGREN. †

Hofrätts- e. o. notarien, fil. kand. Carl Löwgren, afled i Göteborg den 15 nov., 30 år gammal. L. aflade mogenhetsex. 92, fil. kand. 96, och examen till rättegångsverken 99. Blef kort före sin död utnämnd till notarie hos Göteborgs Rådhusrätt

FÖR SKYTTEVÄSENDET.

I Eksjö afhölls den 22 November en bazar till förmån för skytteväsendet hvilken af lokalprässen be-tecknas såsom synnerligen lyckad — såväl med af

seende å anordningar som å ekonomiskt resultat. Vi kunna icke ingå i närmare beskrifning af festen, men hänvisa till våra bilder, som ju tala för sig själva.

Foto:
Rylander,
Eksjö.

Cliché:
Bengt
Silfversparre.
Stockholm &
Göteborg.

FRÅN BAZAREN I EKSJÖ DEN 22 NOV. 1903.

Den 24 november afled i Stockholm, f. d. generaldirektören A. Th. Almén, 71 år gammal. A., som var född i Bohuslän, blef med. d. r. 1860 och erhöi s. å. förordnande att förestå professuren i medicinsk och fysiologisk kemi vid Uppsala universitet samt blef 1861 ordinarie innehafvare af denna professur. A. tillbringade icke mindre än 23 år i Uppsala och utöfvade härunder en liflig verksamhet som skriftställare. Hans praktiska läggning tog sig ett uttryck i hans afhandlingar om dricksvattnet, om hälsovatten o. s. v. Han deltog äfven med stort intresse i det kommunala lifvet.

A. TH. ALMÉN.
F. d. Generaldirektör i Medicinalstyrelsen.

Den framstående mannen blef 1883 utnämnd till generaldirektör i medicinalstyrelsen och beklädd denna post till 1898, då han afgick med pension. 1885—1902 satt han i Första kammaren som representant för Västerbottens län. Som generaldirektör ägnade A. bl. a. ett varmt intresse åt hospitalsväsendets utveckling. I riksdagen ägnade han sig mest åt medicinska frågor, men var icke rädd att sjunga ut äfven på andra ämnen, t. ex. i tullfrågan. A. var en utpräglad frihandelsvän. Han skall minnas som en skicklig, praktisk, flärdfri och hjärtegod man.

MINNESVÅRDEN ÖFVER PROFESSOR OSCAR ALIN.

Den 24 nov. ägde en högtidlighet af mera märkligt slag rum å Uppsala kyrkogård. Då aftäcktes nämligen en minnesvård öfver den för snart tre år sedan bortgångne, varme fosterlandsvännen prof. Oscar Alin. Vid tillfället ifråga höll bibliotikarien Annerstedt ett tal, hvarur vi hämta några strofer: Han yttrade bl. a. om den nu minnesfäste:

Plikttrogen till ytterlighet hyste han ingen annan fruktan än den att icke söka sanningen eller häfda rätten. Och med en seghet, som kanske låg nedärfd i hans dalalyne, bröt han nästan på Karl XII:s vis sin väg rätt fram, utan att akta på de hinder som reste sig framför eller de djup, som gapade vid sidan. Det ligger en underbar styrka i att så göra, ehuru det visserligen ej heller är utan sina faror.

*

Men han medförde ock dit (till det offentliga lifvet från sin vetenskapliga verksamhet) en lidelsefull kärlek till fosterlandet, som i allt för honom var det första och sista. Med en sådan natur som hans, i hvars väsen det låg att gifva sig helt, där han kände kallelsen, måste följden blifva den, att detta lif allt starkare, slutligen oemotståndligt omslöt hans eget, för att småningom, men skonlöst utsga dess krafter. Och så slocknade i förtid detta rena, högsinta lif, bokstafligen bragt som ett offer på faderneslandets altar. En vackrare bild af själfupoffrande känsla af pliktens bud, af trohet i kallet och brinnande kärlek till fosterjorden kan ej ställas fram för ungdomens öga.

För oss, som ännu lefva, står hans manliga bild lika klar, men äfven eftervärlden har en fordran, och med tanken härpå hafva hans talrika vänner och lärjungar vädjat till konstnärens hand, då de reste vården öfver den bortgångne. Det täckelse, som nu faller, skall blotta de allvarliga och blida dragen af en svensk man, som älskat djupt, fruktat intet och för sin plikt gifvit allt, ända till lifvet.

Stenen bär följande enkla inskription: »Vänner och lärjungar reste vården» samt den aflidnes namn, födelse- och dödsår.

Porträttmedaljongen är utförd af professor Lindberg och ritningen till monumentet af arkitekten Agi Lindegren.

Foto. Ekström, Uppsala.

Klisché: Bengt Sjöberg

AFTÄCKNINGEN AF MINNESVÅRDEN ÖFVER PROFESSOR OSCAR ALIN.